

Leseni križ.

Poslovenil
P. Florentin Hrovat.

V NOVOMESTU 1895.
Tiskal in založil J. Krajec.

I. P o g l a v j e.

Podborska grajščakinja Terezija, bogata, plemenita udova, živela je po smrti svojega moža tiho in mirno, čisto sama zase na svojem gradu. Zavoljo njene razumnosti, prave pobožnosti in dobrotljivosti do revežev jo je ljubilo in spoštovalo vse po okolici.

Nekoč je morala iti zavoljo važnih opravkov v glavno mesto, kjer je ostala okoli tri tedne. Na večer pred svojim odhodom se je hotela iti sprehajati okoli mesta. Bila je ravno nedelja, in po dolgem deževju lep pomladanski dan. Meščanje so trumoma drli proti mestnim vratom, da prežive lepi večer na prostem v čistem zraku. Podborska grajščakinja je bila vže na poti proti mestnim vratom; hotela je le še poklicati neko svojo prijateljico. Ko gre mimo stolne cerkve, šine jej v glavo misel, naj si še enkrat prav dobro ogleda prelepo cerkev. Misli si, da bo mogla o tem času prav zložno ogledovati ta čudež stare zidarske umetelnosti: ne da bi koga motila v molitvi in premišljevanji.

Sè svetim strahom stopi skozi velika vrata v častitljivo svetišče. Visoki, veličastni oboki, dolge vrste krasnih stebrov, žive barve slikanih oken, veliki oltar sredi kora, neka prijetna temina in tihota na tem svetem kraju, veličastvo vse stavbe, vse to jej vzbuja občudovanje. Njeno srce se jame topiti pobožnosti, ker čuti tako veličastno pričujočnost Neskončnega. Precej poklekne v bližnjo klop, in zatopljena v premišljevanje, dolgo dolgo moli.

Potem gre po sredi cerkve naprej, večkrat postoji in občuduje krasoto hiše božje. Slednjič reče sama pri sebi: „Oj, kako veličasten spominek žive vere in pobožnosti naših prednikov je ta stavba! Kako mogočen in močan je moral biti ta verski čut in kako globoko vkoreninjen v človeška srca, da je mogel izvršiti kaj tako velikanskega in veličastnega. † Oj koliko ljudi se je moralo združiti, koliko dela, truda in troškov je bilo treba, — da so dovršili še le čez sto let, kakor pripoveduje zgodovina, to hišo božjo, v kateri sedaj ljudje molijo svojega Stvarnika.“

Potem si ogleda na drobno vse znamenitosti, stranske oltarje in kapelice veličastne cerkve. Pazljivo ogleduje stare, prelepe slike. V živih barvah so jej stavile pred oči angeljevo oznanenje, rojstvo Jezusovo, njegovo življenje in smrt, njegovo vstajenje in vnebohod, aposteljne, razne mučenike in druge svetnike in svetnice božje. Zdelo se jej je, da je priča najznamenitejših dogodkov življenja Jezusovega, svetih aposteljnov in družih vernikov iz prvih časov svete cerkve. Vsi ti dogodki so vzbujali v njenem srci sveta čutila in blage sklepe.

Ob stenah so bili razni grobni spomeniki iz različnega prelepega marmelja. Tudi pri teh je postajala in prebiral napise. Sè starodavnimi črkami, kakoršnih ni bila vajena, so jej naznanjali imena slavnih mož in pobožnih žen, ki so živeli pred stoletji. Nikjer ni bilo žive duše; pod veličastnimi oboki je vladala grobna tišina. Le njene stopinje so odmevale po obširnih svetih prostorih in kakor od daleč je donel hrup mimo gredočih z ulice na njena ušesa.

Nekak strah je spreletal njeno dušo, ko je stopala čisto sama od spomenika do spomenika po grobeh zdavnaj umrlih. Milo se je jej storilo pri misli, kako minljivo je vse na svetu. Spomni se svojih rajnih starišev, moža, znancev in sorodnikov, in misel na njeno bližnjo smrt jej krči srce ter jo napolnjuje z otožnostjo. Iz te otožnosti jo zdramijo razni lepi grobni napisi, ki so jo spominjali neumerjočnosti in vstajenja od mrtvih. Vsa ginjena bere na nekem spomeniku Jezusove besede: „Jaz sem vstajenje in življenje. Kedor v me veruje, bode živel, če tudi je umrl. In kedor koli živi in v mene veruje, ne bo umrl na vekomaj.“

Ravno tako so jej globoko v srce segle Jezusove besede, katere je čitala na drugem spomeniku. „Pride ura, ko bodo slišali glas Sinu božjega vsi, ki spé v grobeh. Oni, ki so dobro delali, bodo vstali v večno življenje, kateri pa so hudo delali, v večno pogubljenje.“

Prav posebno pa jej je ugajal napis na grobu neke pobožne žene, ki je na tem svetu veliko

trpela, pa tudi veliko dobrega storila. Sè zlatimi črkami so bile zapisane besede sv. pisma: „Blagor mrtvim, ki v Gospodu zaspe. Zakaj sv. Duh govori: Odpočili si bodo od svojega truda in njihova dela gredo za njimi.“

Podborska grajščakinja je stóрила trden sklep, da hoče vse svoje žive dni voljno prenašati vse trpljenje zemeljskega življenja in storiti dobrega, kolikor bo le mogla.

II. poglavje.

Ko gospa zopet stopi v neko stransko kapeľo krasne cerkve, zapazi ondi malo, črno oblečeno, kakih osem let staro deklico, ki je klečala na stopnjicah pred oltarjem. Deklica je molila sè sklenjenima rokama tako pobožno in zbrano ter zrla na oltar, da se niti ogledala ni, kedo gre mimo nje. Debele solze so jej kapale po cvetočem rdečem lici. Lepo, nedolžno lice dekličino je kazalo žalost in udanost, pobožnost in milobo, katere pero ne more opisati.

Podborska grajščakinja čuti v svojem srci vsmiljenje in naklonjenost, da, celo neko spoštovanje do moleče deklice. Zato je neče motiti v njeni pobožnosti. Še le ko je deklica vstala, gre k njej ter jej prijazno reče: „Ljubo dete, ti si pač zelo žalostno! Kaj pa ti je, in zakaj jokaš?“

Deklica milo pogleda neznano gospo in zopet se jej uderó solze po nedolžnem lici. Potem reče ihte:

„Oj, pred letom so mi na današnji dan umrli oče, in danes je ravno osmi dan, ko so pokopali mojo ljubo mater!“

„Kaj pa si sedaj prosila ljubo Marijo in mater božjo pred njenim lepim oltarjem?“ vpraša prijazno gospa.

„Kaj sem Marijo prosila? Da bi se me vsmilila in mi ona postala mati, ker sem svojo izgubila,“ odgovori deklica.

„Kje drugje hočem iskati zavetja? Sedaj sem še pri onih ljudeh v hiši, kjer smo gostovali. Dalje pa ne smem pri njih ostati. Danes mi je zopet rekel gospodar, da moram iti jutri iz hiše. Imam sicer v mestu še nekaj sorodnikov; srčno prosim Boga in Marijo, naj bi jim omečil srca da bi se vsmilili uboge sirote. Tudi gospod župnik, ki so mojo mater v boleznih večkrat obiskali in jim veliko dobrega storili, so jim prigovarjali, naj za-me skrbe, češ, da je to njihova dolžnost. Pa ne morejo se dogovoriti, kedo naj prevzame to breme. Vsi se branijo, kar jim tudi ni zameriti, ker imajo dovolj svojih otrok. Imetja tudi nimajo; žive sebe in otroke z vsakdanjim delom svojih rok.“

„Potemtakem se pa res ni čuditi, da si tako žalostna!“ reče gospa.

„Seveda,“ odgovori deklica; „zato sem prišla tudi prav žalostna sem; pa Marija mi je na enkrat vzela vso žalost iz srca. Sedaj sem pa prav potolažena; nimam več druge skrbi, nego da bi mogla vedno po božji volji živeti, in bila tako Bogu in Mariji všeč.“

Te besede in pa mili pogled iz objokanih oči nedolžne deklice so presunile srce blagi gospej. Tako ljubeznjivo, kakor dobra mati svoje dete, pogleda siroto in jej reče: „Mislim, da je Bog uslišal na Marijino priprošnjo tvojo molitev, ljubo dete. Le zvesto spolni, kar si obljubila. Ostani vedno tako dobra in pobožna ter se potolaži. Le bodi brez skrbi; Marija ti je pomagala! Idi z menoj!“

Čudé pogleda sirota tujo, neznano gospo in obstoji. „Kam pa?“ reče. „Ne smem; moram iti domú.“

Gospa odgovori: „Dobro poznam blagega gospoda župnika, kateri je — kakor si rekla — storil toliko dobrega tvoji materi v bolezní. K njemu bodeve šli. Ž njim se hočem posvetovati, kako bi ti bilo pomagati.“

To rekši prime za roko deklico, ki je sedaj rada šla s tujo gospo.

III. poglavje.

Blagi župnik, vže precej priletén, častitljiv mož, vstane od svoje pisalne mize, ko vstopi v sobo gospa, držeč za roko deklico. Grajščakinja mu pove, kako se je ravno kar v cerkvi sèznanila z deklico. Potem reče siroti, naj gre nekaj časa iz sobe, ker bi rada govorila sama z gospodom župnikom.

„Častiti gospod!“ reče, ko je odšla deklica iz sobe, „sklenila sem to deklico vzeti k sebi in

jej nadomestovati mater. Vsi moji otroci so mi pomrli v zgodnji mladosti. Srce mi pravi, da bi tej siroti lahko skazovala ono ljubezen, ki sem jo imela do svojih otrok. Vendar bi še popreje rada zvedela, če mi to svetujete, ker bolje poznate deklico in stariše. Kaj pravite na to? Rada bi sklenila svoje kratko zemeljsko življenje s kakim dobrim delom kerščanskega vsmiljenja. Ali menite, da bi bila dobro obrnjena dobrotljivost, katero bi skazala tej siroti?"

Pobožni mož vzdigne proti nebu svoje oči, v katerih so se lesketale solze veselja, sklene svoji roki in reče: „Vekomaj bodi hvaljena in češčena sveta božja previdnost! Večjega dela kerščanskega vsmiljenja ne morete tako storiti, pobožnejše, lepo-vednejše in razumnejše deklice pa tudi ne morete tako najti, kakor je naša mala Zofka. Njeni stariši so bili prav pošteni pobožni in bogaboječi. Tega edinega svojega otroka so prav dobro vzgojevali. Škoda, da so prezgodaj umrli! Oj, nigdar ne bom pozabil, s koliko žalostjo je gledala umirajoča mati na svojo ljubljeno hčerko, ki je jokaje in ihté stala poleg smrtne postelje svoje matere; s kolikim zaupanjem se je ozirala proti nebu in potem rekla: „Oj, ljubi Bog, bodi oče tej siroti! Prepričana sem, da boš izročil to mojo hčerko drugi materi, zato tudi lahko in polna tolažbe umrjem.“ — Te besede umirajoče matere so se sedaj spolnile. Očitno je, da je neskončna božja previdnost izvolila vas, blaga gospa, da postanete druga mati tej siroti. Zato vas je pripeljala božja previdnost v stolno mesto,

zato vam je dal Bog dobro misel, da ste šli še v cerkev pred svojim odhodom. To je očitno njegovo delo. Častimo hvaležno njegovo sveto previdnost!“

Potem pokliče častitljivi mož ubogo siroto v sobo in reče: „Glej, Zofika, ta-le blaga in dobra gospa ti hoče zanaprej biti mati. To je za te jako velika sreča, katero ti je dobri Bog naklonil. Hočeš li sedaj ž njo iti ter jo rada slušati kakor dobra hčerka?“

Zofika veselo reče: „Seveda!“ Potem pa začne veselja jokati, da ni mogla dalje govoriti. Le z milim pogledom se zahvali blagi gospej in jej tiho poljubi roko.

Potem pa častitljivi mož govori tako:

„Glej, ljubo dete, kako Bog za te skrbi! Ko so tvoja mati še ležali na smrtni postelji, pripeljal je vže sem to tvojo drugo mater, če tudi nismo vedeli. Ni je pustil iti popreje od tod, dokler ni našla tebe in te vzela za svojega otroka. Spoznaj v tem njegovo očetovsko skrb! Ljubi iz vsega srca dobrega in vsmiljenega Boga, ki tako očitno za-te skrbi. Zaupaj vanj in spolnuj njegove zapovedi! Bodi do blage gospe, tvoje nove matere vedno dober, poslušen otrok, kakor si bila do svojih starišev. Potem bo imela dobro gospa veselje nad teboj, srečna boš in dobro se ti bo godilo. Dobro si pa še zapomni, da v svojem življenji ne boš brez križev in težav. Takrat pa se zateci z ravno tako otroškim zaupanjem k Bogu in Mariji, kakor si to danes storila. Vsakikrat ti bo pomagal, kakor ti je tudi danes.

Potem so poklicali še sorodnike uboge sirote. Prav nič niso imeli proti temu, da se gospa vsmili zapuščene sirote in jo vzame k sebi, marveč so se tega veselili in jim je bilo vse všeč. Še bolj veselili pa so bili, ko jim je grajščakinja rekla, da bo deklico vzela tako, kakor tu pred njo stoji. Njeno malo zapuščino po stariših in njeno drugo obleko pa prepusti drugim, njihovim otrokom. Zofika si je želela le nekaj molitvenikov in družih knjig svoje rajne matere za spomin. Te so jej radi prepustili.

Drugo jutro na vse zgodaj je vzela grajščakinja Zofiko k sebi na svoj voz in se odpeljala ž njo iz mesta proti svojemu gradu Podborjji.

IV. poglavje.

Grajščakinja se je pripeljala z Zofiko v grad, ko je bila vže noč. Ker so jo pričakovali, bila je večerja vže pripravljena. Sede k mizi; tudi mali Zofiki veli, naj sede poleg nje. Sama je le nekaj malega jedla, tem bolj pa je prigovarjala siroti, naj le jej, kolikor se jej zljubi. Potem pelje deklico v malo, prijazno sobico. „Ta bo za naprej tvoja spalnica,“ reče jej. „Ker boš v njej nocoj prvikrat spala, opravi svojo večerno molitev še posebno pobožno in posveti tako to sobo v tvoje stanovanje. Priporoči se Bogu, Mariji in tvojemu angelju varihu! Prosi jih, naj čujejo vedno nad teboj, da ti bo bivanje tukaj na časno in večno srečo. Sedaj pa, lahko noč, — pa ne pozabi luči ugasniti!“

Naša sirota je bila neizrečeno vesela zavoljo prijaznosti blage gospe, še bolj pa zavoljo dobrote ljubega Boga, ki tako po očetovsko skrbi za njo. Sè solzami hyaležnosti v očeh je opravila pobožno svojo večerno molitev in sladko zaspala še sè sklenjenima rokama.

Ko se Zofika zjutraj zbudi, imela je novih vzrokov, da se veseli in hvali Boga. V mestu je imela v temnih, ozkih ulicah majhino, neprijazno stanovanje. Nigdar ni posijalo solnce, ali posvetila luna v njeno stanovanje. Tukaj v gradu pa je na vse zgodaj prisijalo solnce skozi okno in jo zbudilo.

Zofika precej ustane, gre k oknu in pogleda po okolici. Bilo je lepo spomladansko jutro. Vrt poleg gradu je bliščal v spomladni obleki z razno zelenjavo in raznobojnimi cvetlicami. Po holmci navzgor se je razprostiral sadonosnik, ki je bil od obilnega cvetja popolnoma bel in rdečkast. Od druge strani pa je bil lep razgled čez prijazna sela, dobro obdelana, vže zelena žitna polja in s cvetlicami obsejane travnike, katere je obrobovalo zaraščeno gorovje. Zofika poklekne, z novega se zahvali Bogu, da jo je pripeljal v tako lep kraj in k tako dobri gospej.

Blaga grajščakinja se je vedla do Zofike kakor dobra skrbna mati. Tudi Zofika jej je bila udana z otročjo ljubeznijo. Storila je z veseljem vse, kar je le videla v njenih očeh, da jej je všeč. Pogostokrat je bila Zofika vže na poti, da to ali ono prinese, preden je rekla gospa besedico. Bila

je tako pobožna, odkritosrčna in lepovedna, da je gospa od dne do dne raje imela deklico.

Grajščakinja je pridno pošiljala v šolo Zofiko, ki je vže znala dobro brati, pa tudi nekoliko pisati in računati. Šola je bila po dobrotljivosti gospe prav dobro oskrbljena. V krščanskem nauku jo je podučeval z drugimi otroci vred častitljivi župnik onega kraja. Bil je pravi prijatelj otrok ter prišel skoraj vsaki dan v šolo. Zofika ni bila le najpridnejša učenka, marveč se je tudi prizadevala, da se doma na tanko ravna po naukih, katere je slišala v šoli.

Doma je morala Zofika po svojih močeh pomagati v kuhinji in na vrtu. To pa zato, da se zgodaj priuči vsakovrstnega dela in pa od otročjih let marljivega in delavnega življenja. Kedar ni imela družega posla, smela je priti sè svojim ročnim delom k gospej v sobo. Pogovori pobožne, izobražene gospe so bili jako podučni za mlado deklico. Pozneje jo je še gospa sama učila šivati, vezti in sploh vsa opravila, katera potrebuje dobra gospodinja.

Razumna gospa je oblačila Zofiko sicer prav lepo in dostojno, pa ne pregosposki, ampak po njenem stanu. Čestokrat je rekla: „marsikatera meščanska deklica, ki se nosi čez svoj stan, se težko preskrbi za življenje. Meščanu je pregosposka, gospodi pa prekmetiška.“

Pod nadzorstvom in vodstvom tako modre vzgojiteljice se je Zofika prav lepo razcvetala. V svoji priprosti obleki je bila prav zala deklica in

pravi vzor nedolžne, ponižne device. Ker ni nobena strast razjedala njenega srca, žarelo je njeno lice nedolžnosti. Marsikatera našopirjena gospodičina jo je zavidala zavoljo njene lepote v tako priprosti obleki.

V. poglavje.

Prav srečno in zadovoljno je Zofika preživela vže nad deset let pri Podborski grajščakinji. Sedaj pa blaga gospa naenkrat nevarno zboli. Zofika je tako ljubeznjivo stregla v boleznj svoji krušni materi, da ne more bolje dobra hči svoji lastni materi. Njena skrb do bolnice se je raztegalala tudi na najmanjšo reč. Govorila je vedno tiho in ljubeznjivo, hodila tako tiho, da bolnice ni prav nič motila in nadlegovala. Vrata je tako tiho odpirala in zapirala, da nisi niti slišal. Zato pa v boleznj gospa ni imela nikogar raje pri sebi, nego njo. Čestokrat je sedela Zofika po cele noči v temni sobi, katero je le mračno razsvitljevala mala svetilnica. Če tudi je semtertje nekoliko zadremala, prihitela je na najmanjši šum bolnice k postelji. Gospa je bila dolgo bolna, a Zofika se ni naveličala ljubeznjivo jej streči.

Gospa je znala ceniti to otroško ljubezen; zato je blagoslovljala oni trenotek, ko je ubogo siroto k sebi vzela. Neko grdo in prav mrzlo zimsko noč, ko je bilo bolnici prav slabo, zahteva čaj. Zofika gre v kuhinjo, da ga napravi.

Mraza se tresoča jej ga prinese na posteljo. Gospa ga izpije in jej poda nazaj prazno čašico. Potem pa jej reče: „Draga Zofika, veliko storiš in trpiš za me! Lastna hči bi ne mogla več za-me storiti in mi ljubeznivši streči. Bog naj ti stotero poplača! Tudi sama ti hočem vsaj nekoliko povrniti. Spomnila sem se tudi tebe v svoji poslednji oporoki. Ljubezen se sicer ne more poplačati, vendar boš videla, da sem ti hvaležna. Odločila sem ti toliko svoto, da nisi več revna in se boš mogla pošteno omožiti. Po moji smrti boš vse izvedela.“

Zofika se začne jokati in jo prositi, naj več ne govori o smrti.

Blaga gospa pa jej dé na to tako:

„Smrt ni tako strašna, kaker se nam zdi. Je sicer resna prijateljica — a vendar prijateljica, ki nas reši ječe, v kateri zdihujemo in odpre vrata v boljše življenje. Veselim se, da bom kmalo gledala Onega, v katerega sem verovala, če tudi ga nisem videla. Ostani vedno iz srca pobožna, ljuba Zofika, in hodi po poti poštenosti in pravičnosti. Ljubi vedno iz vsega srca našega Izveličarja, ki je iz ljubezni do nas umrl na sv. križi. Ne stori nigdar kaj hudega, ampak delaj vedno dobro. Potem bo tudi tebi enkrat smrt lahka in sladka. Saj ni nič strašnega, da je človek rešen trpljenja in se preseli v večno veselje.“

Na to grajščakinja umolkne. Imela je majhen lesen križ v roki. Podoba Križanega je bila prav umetno v les vrezana. Sè solzami v očeh poljubi križ. Potem pa zopet reče:

„Še gledam svojega Izveličarja v tej podobi, kmalu pa ga bom gledala od obličja do obličja. Oj, koliko veselje! Do onega časa pa me spominja ta podoba — če tudi je slaba — one velike njegove ljubezni, zavoljo katere je na križi zame pretil svojo kri, obledel, nagnil svojo glavo in umrl.“

„Vrjemi mi, draga Zofika, vže v tej solzni dolini mi je bil ta križ najslajša tolažba. Najslajši ure mojega življenja so bile, ki sem jih preživela v molitvi in premišljevanji pred to podobo. Saj za nas ni družega izveličanja, kakor da vanj verujemo in njegove zapovedi spolnujemo. Če se v trpljenji in križih zatečemo k njemu, gotovo nam bo pomagal in nas ne bo pustil brez tolažbe.“

„In tako, draga moja Zofika“ — govori sè slabim glasom — „najdem v njegovih besedah tudi sedaj zadnjo tolažbo. Saj je rekel tako ljubeznjivo svojim učencem: V hiši mojega Očeta je veliko bivališč. Grem tje, da vam jih pripravim. — Tako je rekel, in jaz mislim, da je za-me tudi vže pripravljeno. Moj gospod prihaja in me kliče. Z veseljem slušam njegov glas.“

Hotela je še nekaj povedati. Pa glas jej zastane. Sè slabim in tihim glasom še zdihne: „V tvoje roke izročim svojo dušo!“ Te so bile njene zadnje razumljive besede. Jako je oslabela in zaprla svoje oči. Zofika zbudi ljudi v gradu. Pokličejo gospoda župnika. Molil je pri njej molitve za umirajoče. Še enkrat odpre oči in

prikima, češ, da ume. Videlo se je, da je na tihem ž njim molila. Čez eno uro je blaga gospa izdihnila svojo dušo. Zofika je pretakala bridke solze, kakor ob smrti svoje lastne matere.

VI. poglavje.

Ker so Podborsko grajščakinjo po okolici vsi jako spoštovali in ljubili, in pa ker so posebno reveži v njej izgubili največo dobrotnico, zbrala se je k pogrebu velika množica ljudi. V očeh marsikaterega so igrale solze žalosti. Tudi več imenitnih sorodnikov v žalostni črni obleki je bilo navzočih.

Ko je minulo žalostno opravilo, razpečatili so posledno oporoko. Zofiki je bilo odločenih štiri tisoč kron. Obresti se jej imajo izplačevati od dne, ko odpro oporoko, glavnica pa za doto, ko se omoži. Razun tega si sme izmej dragocenosti rajne gospe za spomin izbrati eno reč, ki jej je po dobrem prevdarku najbolj všeč.

Nekateri sorodniki in sorodnice so debelo gledali in se kisko držali zavoljo odločenih štiri tisoč kron. Mladim gospodičinam pa ni bilo všeč, da izgube eno najlepših reči izmej dragocenosti rajne tete. S hinavsko prijaznostjo so jej prigovarjale: „Glej, zberi si tole obleko od drage tkanine! Le dobro jo poglej, kako lepe cvetlice ima in kako lepo je pisana. Rajna teta so jo imeli pri poroki; tudi tebi se bo podala kot nevesti!“

Le eden sorodnikov, gospod pl. Borštnik, vže bolj priletan častnik, jih resno zavrne: „Obleka ni za Zofiko. Ne blebetajte tako neumno. Sploh pa vas prav nič ne briga. Pustite jo, da si izbere, kar jej je všeč.“

Sorodnice so ga zvale zavoljo teh premišljenih besed nevljudneža ter ponujale Zofiki sedaj to sedaj ono malo vredno reč.

Premnogo govorjenje žlabudravih sorodnic je Zofiko zmešalo; ni znala, kaj naj si zbere. Slednjič jih ustavi pošteni uradnik, ki je testament odpečatil, in reče: „Zofija je uboga sirota. Moja dolžnost je, da se za-njo potegnem. Mej dragocenostmi so reči iz zlata in dragih kamenov, ki imajo veliko vrednost. Rajna gospa je hotela, kar dobro vem in svedoči tudi oporoka, Zofiji zapustiti kaj tacega, ki ima vrednost, da bi jej bilo v sili podpora. Zato modro omenja oporoka, naj dobro premisli, da se ne prenagli. Zato jej dam odloga do jutri, da dobro premisli. Tudi se sme z razumnimi možmi posvetovati. Jutri pa naj pove, kaj si je izbrala, da jej izročim.“

Po teh besedah so se vsi razšli, nekateri godrnjaje in nič kaj zadovoljni.

Sedaj se je zdelo, da bo nastal prepir. Grajska kuharica je svetovala Zofiki, naj si izbere prstan z dijamantom ali pa vratno verižico iz prav lepih pristnih biserov. Stari vrtnar meni, da bi bil najprimernejši spomin za Zofiko majha lepa slika rajne gospe, ki ima zlat okvir, obrobljen z dragimi kamni. Strežaji in strežnice sorodnikov so pa

nasproti trdili, češ, njih gospoda ne bo nigdar dôvolila, da si Zofika izbere kaj takega, kar še nositi ne more kot priprosta deklica. Zakaj nigdar ni mogla rajna gospa imeti namena, zapustiti jej kaj takega.

Ko so se drugo jutro zopet sešli, razložil je uradnik vse dragocenosti v lepem redu po zeleni mizi. Videl si razni lišp za lase, uhanе z biseri, zlate verižice, zapestnice, prstan z dijamantom, zavratnico iz biseroḡ, sliko z dijamanti obrobljeno i t. d. Zofija naj si izbere, kar jej je všeč. Sorodniki so stali okoli ter zavidljivo pogledovali Zofiko. Zofika pa jih milo pogleda in reče: „Nikar ne mislite, milostljiva gospoda, da mi je mar za dragocen spominek. Najmanjša in najneznatnejša reč rajne blage gospe ima za-me vže največo vrednost. Tudi me je rajna gospa sè svoto denarja dovolj preskrbela, in še te nisem zaslužila. Ker si pa smem izbrati, kar mi je všeč, prosim za **leseni križ**, s katerim v roci je milostljiva gospa umrla, in katerega je močila se svojimi zadnjimi solzami in svojim mrtvaškim potom. Ta križ mi je najdražji spominek. Spominjal me bo njenih zadnjih opominov, katere mi je dajala z obledelimi ustnicami. Če bom vestno spolnjevala te nauke, menim, da bom lahko pogrešala zlato in drage kamene v zavesti, da je še kaj boljšega nego posvetno bogastvo. Blagoslov rajne gospe bo potem z menoj.“

Zofijina prošnja je bila srodnikom jako všeč. Niso je mogli prehvaliti zavoljo tega, če tudi so se jej na tihem posmehovali. Kuharica pa jej je rekla, ko ste šli iz sobe: „Pač si prismojena, da si nisi kaj boljšega izbrala! Ali nisi videla, kako sem ti

vedno migala in skrivaj kazala prstan in zavratno verižico? Stari, leseni križ bi bila tako lahko vzela. Živa duša bi se ne bila zmenila zanj, in nihče bi te ne bil prašal po njem. Nisi modro ravnala.“

Stari vrtnar pa jej reče: „Bog te blagoslovi, blaga deklica! Pobožna, dobra in hvaležna duša si! Ta leseni križ ti bo prinesel več božjega blagoslova, nego srebro in zlato. V sili in stiski, pa tudi ob tvoji smrtni uri ti bo dajal večo tolažbo, nego biseri in dragi kameni. Spomni se me!“

Zofija je shranila leseni križ v svojo omaro. Bil jej je mej vsem, kar je imela, najdražji zaklad. Zavest, da se je zadovoljila z malim iz ljubezni do ljubega miru, navdajala jo je sè sladkim veseljem in srčnim mirom. Sebične sorodnice pa so se pri delitvi dragocenosti mej seboj kregale in prepirale. In v resnici jim je prinesla bogata dediščina več sitnosti nego veselja.

VII. poglavje.

Eno leto popreje, nego je umrla Podborska grajščakinja, želel je vrtnarjev sin, pošten in zal mladenič, Zofiko v zakon vzeti. Ker ni imel več matere, govori o tem sè svojim očetom. Ker je bilo to očetu všeč, vpraša zavoljo te zadeve grajščakinjo.

Grajščakinja, ki je poznala Zofikino mišljenje, je takole odgovorila: „Vaša in vašega sina želja je tudi moja. Svojega sina ste prav dobro vzgojili; od mladih nog ste ga vadili strahu božjega, poštenosti,

zmernosti, pridnosti in reda. Vedel se je tudi vedno pošteno in spodobno, kakor se spodobi poštememu mladeniču. Zato nimam prav nič proti temu zakonu, marveč mi je še prav všeč. Sedaj pa je vendar še prezgodaj, da bi svojo službo sinu prepustili. Vaš Viljem mora iti nekaj časa v mesto, da se tam vrtnarstva do dobrega izuči. Ko pride čez dve ali tri leta iz mesta nazaj, in bodeta on in moja rejenka še tega mnenja, — bodem gotovo prišla na ženitnino, če mi Bog do takrat ohrani življenje.

S tem odgovorom so bili vsi zadovoljni. Grajščakinja je Viljema le še z vsem potrebnim, pa tudi z denarjem preskrbela in ga v mestu priporočila nekemu spretnemu vrtnarju. Ko je bilo vse vrejeno, šel je v mesto, da se do dobrega priuči umeteljnega vrtnarstva.

Ker Zofika po smrti blage grajščakinje ni vedela kam iti, vzela jo je stari vrtnar k sebi. Oskrbovala mu je gospodinjstvo. Eno leto potem je prišel Viljem domov. Njemu in Zofiki je bilo žal, da ni mogla biti blaga grajščakinja navzoča na svatovščini. Pa ženin in nevesta sta obiskala grob blage gospê na pokopališči, kakor hitro sta prišla od poroke iz cerkve. Sè solzami v očeh sta se oba zahvalila rajni gospej za vse dobrote, katere jima je skazala. Tudi je skrbel mladi vrtnik, da je bil grob vedno z lepimi cveticami ozališan.

Ker sta bila Viljem in Zofija iz srca pobožna in krepostna, ker sta odkritosrčno ljubila drug drugzega in sta bila od mladih nog vajena krotiti trmo, svojeglavnost, čemernost, jezo in druge strasti, živela sta

prav zadovoljno in srečno. Svojega starega očeta sta tako rekoč na rokah nosila. Stari mož pa je bil tudi neizrečeno vesel, da je mogel pestovati svoje vnuke. Prvemu sinčeku so dali po starem očetu ime France, hčerki pa Rezika, v spomin na rajno grajščakinjo. Naj slajše veselje starega očeta je bilo pestovati svoje vnuke in se z njimi igrati. Majhna družina je srečno živela v najlepši edinosti in zastopnosti.

Ali pod solncem ni stalne sreče; tako je bilo tudi pri tej družini. Za veseljem pride žalost. Le malo let je vžival dobri starček veselje živeti mej svojimi otroci in vnuki. Po kratki bolezni umrje. Viljem in Zofija sta bila zavoljo tega zelo žalostna. Pri pogrebu sta pretakala bridke solze prave žalosti.

Eno leto pozneje je padel Viljem z drevesa, zlomil si desno roko, in se še drugače jako poškodoval. Ostal je sicer pri življenju, ali rok ni mogel več rabiti za težka dela ne vrtnarstva oskrbovati. Rekli so mu, naj se v četrť leta umakne drugemu. Ker je bil novi gospodar gradu jako skop, dal mu je le prav majhno pokojnino v denarji ter nekaj žita in drv.

Mož je postal jako žalosten in pobit, ker je zgubil službo in stanovanje. „Kako naj sedaj živimo“, je tarnal, „s čim naj hranim in oblačim svoje otroke?“ Kar ni se mogel potolažiti. Žena si je prizadevala na vse mogoče načine, da bi ga potolažila in razvedrila. Necega dne mu reče: „Naj ti povem priliko. Glej našega kanarčka tam le v kletki. Imam ga še po rajni gospej. V njeni zadnji bolezni jej je bilo njegovo petje preglasno. Zato mi je rekla,

naj ga nesem v svojo sobo. Ali vsaki dan me je vprašala, če nisem pozabila dati tičku jesti. Še zadnji dan pred svojo smrtjo mi je rekla, naj po njeni smrti tička vzamem in dobro zanj skrbim. Tudi jaz sem bila takrat v velikih skrbeh, kako se mi bo godilo po smrti dobre gospe. Na enkrat pa mi pride na misel: Glej, ta dobra gospa skrbi tako ljubeznjivo za tička; kako ne bo dobri Bog skrbel za nas ljudi! Da, kolikokrat v naši sedanji stiski dajem tičku hrano, vsakokrat mislim: Dobri Bog bo že skrbel, da nam in našim otrokom ne bo manjkalo potrebnega živeža. Potolaži se in bodi brez skrbi dragi mož, Bog nas ne more pozabiti. Vanj hočemo zaupati. On, ki je dosihdob skrbel za nas, bode tudi za naprej. Seveda moramo tudi sami svoje storiti. „Ni lahko v človeškem življenju tako hudega položaja, da ne bi našel rešitve človek, ki v Boga zaupa in hoče pridno delati.“

Potem skupaj prevdarjata, česa bi se lotila. Kmalu se zedinita, da hočeta kupiti v vasi hišo; ker v onem kraju ni bilo nobene prodajalnice, skleneta napraviti majhno prodajalnico za reči, ki so kmetu najbolj potrebne. „Prodajalnico si upam vkljub svoji pohabljeni roki oskrbovati“, reče mož. „Pri tem mi bo dobro služilo, da znam pisati in računati. Hvala rajnemu očetu, da so me tako pridno v šolo pošiljali.“

„Dobro“, dé žena; „jaz si pa mislim poleg svojih hišnih opravil tudi nekaj zaslužiti sè šivanjem in vezenjem, v čimur me je rajna gospa prav dobro izurila.“

V vasi je bila ravno neka hiša na prodaj. Če tudi je vže na kup lezla, vendar jo skleneta kupiti in popraviti. Za vse to in pa za prodajalnico sta potrebovala precejšnjo svoto denarja. Razun tega je moževa bolezen tudi veliko stala. Te troške je bilo treba najpoprej plačati. Zofijina dota je bila naložena v mestu pri nekem kupcu. Viljem gre v mesto, da za enkrat odpove polovico te svote in jo potegne, kakor hitro bo mogoče. Kupec reče, da bo čez leto in dan po odpovedi izplačal svoto, kakor veli dolžno pismo, popreje pa ne niti novčiča. Naša zakonska sta bila sedaj v veliki zadregi. Ali neki bogat kmet iz vasi jima ponudi na posodo potrebno svoto proti navadnim obrestim za eno leto. Hvaležno sprejmeta to ponudbo. Kupita in popravita hišo, ki je bila sedaj prav čedna in lepa videti. Prav všeč je bilo Viljemu kot vrtnarju, da je bil poleg hiše tudi majhen vrt. Če tudi zavoljo svoje pohabljene roke ni mogel velikega grajskega vrta več prav oskrbovati, ni mu delalo nobene težave, njegov vrtec prav dobro in lepo obdelovati. In res, kmalu je bil polen izvrstne zelenjave in lepih cvetic.

Viljem in Zofija sta bila neizrečeno srečna, da sta imela svojo hišo. Majhna stanica seveda je bila priprosta, vendar pa svetla in prijazna. V sobi si videl le najpotrebnejšo hišno opravo, mizo, klóp in nekaj stolov iz hrastovega lesa; pa služili so ravno tako dobro, kakor najdražje naslonjače in mehki stoli. Na steni je visela priprosta lesena ura, po kateri so uravnavali svoje delo. Ogladala ni bilo videti; stalo pa je nekaj knjig na leseni polici. Te

sta marljivo prebirala. Posebno dolge zimske večere je bral Viljem, ko je žena pridno predla. Prejo je obešala ob steni, da je videla, koliko je že spredla od tega, kar se je namenila spresti v teku enega tedna. Ta preja je bila za njo zrcalo njene marljivosti. Tudi sobica je bila vedno prav čista in snažna. Nikjer ni trpela prahu, in metlja je bila tudi vedno na svojem mestu, da jej je bila pri roki, kadar jo je rabila. Videl pa si vedno nekaj cvetočih ali lepo zelenih cvetlic v sobi. Zališale so priprosto sobico bolj, nego krasne pisane preproge in dragocena oprava mestnih soban, ki je le za lišp.

Svojo prodajalnico sta oskrbela z dobrim blagom. Proti vsakemu sta bila prijazna in ljubezniva; svoje dobro blago sta prodala po nizki ceni; mero in vago sta dajala raje preobilno nego prepičlo. Čestokrat sta tudi zlasti otrokom kaj po vrhu dala. Zato so vsi radi pri njih kupovali. Prepričala sta se, da poštenost največ velja, in da je majhen pa pogosten dobiček boljši nego velik, s katerim hočeš naenkrat obogateti. Ta ga pripravi ob dobro ime in zaupanje; zato se rad ne ponavlja.

Naša zakonska sta bila po prestanih nezgodah zopet prav srečna in zadovoljna. Nista se mogla Bogu dovolj zahvaliti, da je nju trud in delo tako blagoslovil. Če tudi sta videla iz svoje hišice vsaki dan lepi grad, iz katerega sta morala iti, vendar si nista več želela nazaj. Mir in edinost, veselje nad svojima otrokoma, vedno delo in opravilo ter zadovoljnost so jima delali majhno hišo z vrtom pravi raj.

VIII. poglavje.

Na zemlji ni stalne sreče; menjava se tukaj žalost z veseljem. To sta kmalu zopet okusila naša zakonska. Predno je preteklo leto, raznesejo nena doma po vasi novico, da so v mestu zaprli prodajalnico onemu kupcu, pri katerem je imela Zofija naloženo svojo doto, in da ne more več plačati svojim upnikom. Zofija je toraj prišla ob svoj denar. Kmet, ki jima je posodil denar, je bil sicer jako postrežljiv, če se mu je kazal dobiček. Njegova postrežljivost ni izvirala iz ljubezni, ampak iz sebičnosti. Ko zve da je Zofija v mestu zgubila svoj denar, pride ves divji v hišo in zahteva posojeno svoto, dva tisoč kron, precej nazaj. Viljem in Zofija ga tolažita in mu ponujata v zastavo hišo, vrt in prodajalnico. Vse to je gotovo toliko, če ne več vredno. Pa mož se ne da pregovoriti, češ, vse to mu ne daje zanesljivega poroštva. Strašno roti in preklinja Viljema in Zofijo, dasi sta bila nedolžna zavoljo zgube nju imetja in poleg tega še zelo prestrašena in žalostna. Zagrozil jima je, da jima proda vse kar imata, če mu ob določenem času ne vrneta posojene svote. Mej tem se je penil in tolkel ob mizo, da je kar poskakovala.

Zopet so prišli za Viljema in Zofijo žalostni, skrbi polni dnevi. Oba sta bila zelo potrta. Bilo je komaj še kake tri tedne do odločenega dneva. Nikjer nista mogla toliko denarja na posodo dobiti. Vendar sta zaupala v Boga, če tudi nista vedela, kako bi si mogla pomagati. Molila sta brez prenehanja. Veliko žalost in skrb je čutilo Zofijino

srce zavoljo ljubezni do moža in otrok; nepopisljiva skrb jej ga je krčila. Vendar je še vedno upala, da jej bo pomagal Bog na priprošnje Marije, kakor nekdam v otročjih letih, ko je bila uboga sirceta brez vse pomoči.

Prišel je predvečer dneva, ko je bilo treba drugi dan šteti posojeno svoto. Zofija gre v majhno izbico, ki je bila v podstrešji. Tu se hoče prav iz srca razjokati, ne da bi jo videli mož in otroci. V svoji sklenjeni roki vzame majhni, leseni križ, dragi spomin na trpljenje, potrpežljivost in pobožno zaupanje svoje rajne gospe. Poklekne in začne moliti tako: „O moj božji Zveličar, v kako veliki zadregi in stiski sem! Ni mi toliko mar za se, mar mi je le za moža in otroke! Oj kaj bodo počele uboge reve! Moje materino srce mi bo počilo, če le mislim na to. Ne za se, ampak za nje prosim! Kakor si ti v smrtnih bolečinah na križi molil k svojemu nebeškemu Očetu, tako zdihujem sedaj tudi jaz: Oče vzemi ta bridki kelih od mene, — pa ne moja ampak tvoja volja naj se zgodi!“

Zopet omolkne in joka, da je postal križ v njeni roki ves moker. „Oj srce mi bo počilo, če mislim na bedo svojih otrok! Pa tvoje srce, nebeški Oče, je še neskončno bolj usmiljeno in ljubezni polno! O usliši me! Usmili se mojih otrok! Če tudi mati more pozabiti svojih otrok, vendar nas ti ne boš pozabil. Saj si nam to sam obljubil. O pokaži nam sedaj tvoje očetovsko usmiljenje!“

Tako je molila in zrla na leseni križ, ki ga je držala v rokah. Zopet jame zdihovati: „O moj

ljubeznjivi Odrešenik! S križa si se ozrl ljubeznjivo na svojo sveto mater in jo izročil svojemu učencu, — ozri se sedaj iz nebes tudi na revno, grešno mater, kateri hoče žalosti srce počiti! Vlij tolažbo v moje srce in pomagaj mi! Ko sem nekdaj kot zapuščena sirota zdihovala v cerkvi pred podobo tvoje matere, uslišal si na njeno prošnjo moje zdihovanje. Usliši me tudi v tej stiski!“

Dolgo je skrbna mati tako zdihovala in molila. Čutila se je po molitvi potolažena, bilo jej je nekako lahko pri srci, kakor svoje dni pred podobo matere božje po smrti svoje matere v cerkvi. V spomin jej pridejo tudi besede, katere jej je rekel častitljivi župnik za slovo: „Kakor ti je Bog pomagal v tej stiski, tako te nigdar ne bo zapustil, če mu boš zvesto služila. Zaupaj vedno trdno v njegovo pomoč.“ Tako je govoril župnik.

Vsa vesela in potolažena vstane in hoče spraviti križ na staro mesto. Sedaj zapazi, da se je na zadnji strani križa košček lesa odločil in padel na tla. Leseni križ je bil enkrat nekoliko poškodovan in zopet skléjen. Zavoljo njenih obilnih solz in gorkote njenih rok je klej zopet popustil. Stopi k oknu, skozi katero je večerno solnce sè svojimi zadnjimi žarki posijalo v izbico, da bi videla škodo popraviti. Pa glej, iz križa jej v oko zažari svitel žarek. Zofija se vstraši. Preišče in pregleda križ bolj na tanko in vidi, da je križ po sredi votel in v njem neka svitla reč skrita. Našla je, da se je deščica na zadnji strani dala premikati in križ odpreti. Po dolgem trudu potegne deščico ven in

zapazi, da je v lesenem križi shranjen križec od dragih kamenov, ki so bili v zlato vdeleni.

Vzame ven križ od dragih kamenov in ga bolj natanko ogleduje. Lesketal se je tako od večernih solnčnih žarkov, da je komaj vanj gledala. Pri rajni gospej je večkrat videla bisere in drage kamene. Zato jih je poznala in vedela, da so pravi, Zopet jo polijo solze, pa solze veselja; zopet poklekne in začne moliti: „O ljubi, dobrotljivi Bog, zopet si uslišal mojo molitev! Sprejmi te moje solze v zahvalni dar! Zopet si mi pokazal, da ne upa zastonj, kdor v tebe zaupa.“

IX. poglavje.

Ko je Zofija v podstrešni izbici molila in zdihovala, sedel je Viljem v spodnji sobi na klopi. Veliko žalost mu je delala misel, da bo moral s svojimi otroci hišo zapustiti. Bilo mu je zelo tesno in bridko pri srci. Odpre okno, da bi lože dihal. Tudi njega posilijo solze, katere je vedno skrbno skrival pred svojo ženo, da je ne bi še huje žalil. Goreče prosi Boga pomoči.

Otroka sta se v sobi igrala in ne dosti menila za očeta. Vendar je majhni France zapazil, da se oče jokajo. Hitro pusti svojo igračo, majhen voziček, prevrnjen sredi sobe, hiti k očetu in vpraša: „Ate, kaj pa vam je, da se jokate?“

„Saj veš, France“, rečejo oče, „da nam hoče prodati naš sosed hišo in vse, kar imamo. Saj si videl oni dan, kako se je jezil. Hoče nas prisiliti,

da bomo morali hišo zapustiti in iti po svetu be-
račit. Prosi še ti ljubega Boga, naj tega nikar
ne dopusti.“

Dobri Francek začne milo jokati, sklene svoji
nedolžni ročici, ozre se pobožno proti nebu in reče:
„Ljubi nebeški Oče: Hudobni sosed nam hoče hišo
prodati! Prosim Te, ne dopusti tega!“

Ko majhna Rezika to sliši in vidi bratca jo-
kati, zažene tudi sama jok na ves glas. Oče jo
vzamejo v naročje, da bi jo potolažili. Pa deklica
je tolkla vedno z rokama skupaj in govorila: „Ljubi
Bog, prosim, prosim! Pomagaj, pomagaj!“

Na oknu poleg vrtnarskega noža je ležalo
jabolko, katero so hoteli oče otrokoma razdeliti.
Mož hitro vzame jabolko in ga dá jokajočemu otroku,
da bi ga potolažil. In Francek reče polu sočutja:
„Le tiho bodi, Rezika; potem bo celo jabolko tvoje.
Le nikar ne jokaj; jaz yém, da nam bo pomagal
dobri Bog,“ reče še sam jokaje. Mož pa zdihne:
„O Bog, ozri se na ta otroka in usmili se ju!“

V tem trenutku stopi žena z lesenim križem
v roci v sobo in reče vesela: „Bog nam je po-
magal, zahvalimo se mu!“ Potem pokaže možu
odprti leseni križ in pove, kako je ravnokar našla
v njem skriti zaklad.

Viljem pogleda leskeče drage kamene, sklene
roki in reče na glas:

„O Bog! na kako čuden način si nam pomagal!
Križ je veliko vreden. Lahko bomo poplačali naš
dolg; pa nam bo še nekaj ostalo. Ne bo nam treba
iti križem sveta za kruhom.“

Francek, ki je leseni križ vže dostikrat videl, tudi začne stegati svoji roki in prositi mater: „Ej, mama, pokažite tudi meni, da vidim, kaj vas in ateta tako veseli.“

Mati mu pokaže križ od dragih kamenov in reče, da so ti svetli kameni vredni več nego dva tisoč kron.

„Tudi meni so všeč te bliščeče reči; čemu pa jih ljudje rabijo?“ dé Francek.

„Ker se ti dragi kameni tako lepo svetijo, so prav za prav le, da jih gledamo. Druge koristi ne dajejo,“ podučijo ga mati.

„Potem jih bodo ljudje težko tako drago plačali. Seveda se te majhne zvezdice prav lepo svetijo, vendar pa ne tako lepo, kakor rosne kapljice na travi in cvetlicah in pa vodene kapljice na mlinskem kolesu našega soseda. Te leskeče bisele lahko gledamo vsaki dan zastonj“ — modruje deček.

Rezika pa bi bila celo rada dala svoje lepo, rdeče jabolko, katero je še držala v roki, za leskeči križec, če bi ga smela nositi za vratom.

Mož je bil samega veselja ves raz sebe. Ko se je zopet nekoliko pomiril, reče sè solzami v očeh: „Seveda še sedaj ne umeta, koliko dobroto vama je skazal Bog. Lahko bom plačal sosedu dolg z denarjem, ki ga dobim za ta križec. Ostala nam bo hiša, vrt in vse, kar imamo.“

„Oj, potemtakem vendar nismo zastonj molili. Pač je dobrotljiv ljubi Bog, da nam je precej pomagal,“ vsklikne Francek in ploskne z rokama.

„Je! zato se mu tudi zahvalimo,“ rečejo oče.

Mož in žena skleneta roke in obrneta svoje solzne oči proti nebu. Tudi otroka skleneta svoji nežni ročici in jokata veselja. Te solze, s katerimi so se zahvalili Bogu stariši in otroka, imele so v njegovih očeh večo vrednost, nego dragoceni kameni v očeh sveta.

X. poglavje.

Z dnevnim svitom družega dné je šla Zofija v mesto. Najpreje se oglasi pri blagem župniku, do katerega je imela vže od otročjih let največe spoštovanje. Sedaj je bil vže častitljiv starček z belimi lasmi, katerega je vse mesto spoštovalo in ljubilo. Pokaže mu križ in pove, kako ga je našla. „Tako so se spolnile besede, katere ste mi rekli pred kakimi dvajsetimi leti kot majhni deklici: Moli v trpljenji in stiski z otroškim zaupanjem; Bog bo vedno tvoj zvesti pomočnik“ — reče k sklepu.

„Niste pozabili tega nauka?“ odvrne častitljivi starček. To je lepo. Sedaj vidite, da sem govoril resnico. Dà, Bog je zvest pomočnik v sili. Nigdo ne zdihuje zastonj k njemu. Seveda Bog ne pomaga vedno tako hitro in očividno, kakor je vam. Taki dogodki so le redki. Vendar pa ostanejo vedno resnične besede: Kdor zaupa v Boga, tega Bog ne zapusti. Bog mu vlije tolažbo v srce in mu dá moč, da ga trpljenje ne premaga in da ne obupa. Obrne mu trpljenje v njegov prid, da se zanj veselo konča. To ste sami vže večkrat skusili. Od vaših otročjih let do današnje ure je skrbel za vas

kakor dober oče in vam pomagal. Ohranite vedno trdno zaupanje v Boga in v njegovo deviško mater Marijo; vzgajajte tako tudi svoje otroke, potem bo božji blagoslov z vami in z vašimi otroci. Rešil vas bo tudi v prihodnje iz vsake sile, dokler vas ne pokliče k sebi v oni srečni kraj, kjer ni težav ne bolečin.“

Zofijo je skrbelo še nekaj družega; prišla je tudi najbolj zavoljo tega k razumnemu in modremu starčku, da se ž njim posvetuje. Zato vpraša: „Ali smem z lahko vestjo dragoceni križ obdržati, in ne storim krivice dedičem? Vreden je skoro več, nego vse druge dragocenosti rajne gospe.“

Blagi starček jej reče: „Križ je vaš. Znabiti rajna gospa še sama ni znala za ta dragocen zaklad v križi. Skoraj gotovo ga je rodbina dobila po kakem stricu, ki je bil škof ali celo kardinalj. Njena zadnja volja pa je bila, da si izberete, kar vam je všeč. Zavoljo ljubega miru ste si izbrali ta leseni križ, ki je bil na videz le malo vreden. V svoji zadovoljnosti ste si pa izbrali najbolj dragoceno reč iz zapuščine po volji rajne gospe. Bog vam je dal s križem dragocen, skriven zaklad. Dragi kameni so zelo veliki; križ bi znal biti štiri do šest tisoč kron vreden. Prodajte dragoceni križ; z jednim delom svote poravnate vašo sedanjo zadrego, ostali denar pa shranite za bodoče potrebe. Leseni križ pa shranite. Služi naj vašim in vaših otrôk otrokom kot drag spominek na blago rajno gospo in na božjo previdnost.“

Starček vtakne dragoceni križ nazaj v leseni. Potem reče: „Kedo bi mislil, da je v tem lesu

skrit tako dragocen zaklad? Kakor s tem križem, je tudi z našim trpljenjem; zato ga imenujemo tudi tako pomenljivo križ. Zdi se nam zoperno in brez vrednosti. Vendar nas pripelje bližje k Bogu; uči nas prav spoznavati minljivost vsega posvetnega; očiščuje nas slabosti in nepopolnosti; uči nas zupanja v Boga, potrpežljivosti, ponižnosti, in nas dela še le vredne nebeškega veselja. Zato so za nas križi in težave pravi biseri, ki nas spremijo tudi onstran groba.“

Župnik je poznal v mestu dragotinarja, ki je bil prav pošten mož in njegov prijatelj. Precej pošlje po njega, ki je prišel kmalo k gospodu župniku. Kot veščak ogleda dragoceni križ in ponudi zanj šest tisoč kron. Dva tisoč hoče precej izplačati, ostalo svoto pa ob določenem obroku. Ko Zofija to sliši, je bila neizrečeno vesela. Ob določeni uri je šla drugi dan v dragotinarjevo prodajalnico in prejela določeni denar, ki ga je tako potrebovala za brezsrčnega soseda.

Iz vsega tega dogodka ni delala Zofija nobene tajnosti. Zato so kmalo o tem dogodku govorili po vsem mestu. Ta novica je prišla tudi do ušes sorodnikov rajne grajščakinje Podborske. Hitro se zberó in posvetujejo, kako bi si prisvojili najden zaklad. Jednoglasno sklenejo pri sodnji iskati pravice, češ, bila bi največa bedarija, pustiti tako dragocen spominek pritepenki, kakeršna je Zofija. Kaj tako bedastega pač ne more nihče misliti!

Mej tem pride k zbranim sorodnikom tudi gospod Borštnik in jih vpraša, kaj modrega so

sklenili. Ko mu povejo, vdari se svojo palico ob tla in jim jame govoriti tako: „Svojo tožbo le lepo za-se ohmanite! Bodite veseli, da po mestu ne zvedó o vaši modrosti. Če vam ni strast zamorila popolnoma razuma, slušajte, kar vam povem. Ko bi bili vi, grdi skopuhi, tudi takrat znali, kako dragocen zaklad krije leseni križ, smela bi si ga bila dobra Zofija izbrati. Ne bili bi jej mogli branniti vsled oporoke. Kar je bilo zanjo takrat pravica, to je tudi še sedaj. Le potolažite in pomirite se! Sicer pa je prav, da ste prišli ob ta dragoceni zaklad! Tega je kriva vaša brezbožnost, nehvaležnost do ranje gospe Podborske in vaša trdosrčnost do uboge sirote. Saj ste se vedno posmehovali siroti, da si je izbrala leseni križ; sedaj se vam lahko ona posmehuje. To naj vam je za kazen! Sè svojo tožbo pa idite rakom žvižgat, da se vam bo vse mesto smejalo!“

Bridke so bile te besede za sorodnike; vendar so mu morali v srci pritrditi, češ, mož ima prav.

Predno se je vrnila Zofija z denarjem domov, šla je še v cerkev. Tukaj poklekne v stranski kapelici pred Marijin oltar, kjer je pred več nego dvajsetimi leti kot zapuščena sirota klečala, in se Mariji zahvali z besedami pesnika:

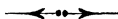
Vselej nam Mati mila bodi,
 Da Tvoje hvalimo ime;
 Dobrote Tvoje vsi narodi
 Spoznajo naj in Te slavé,
 Da eden se razlega glas:
Marija, mati milosti!

Kazalo :

Najboljša dedščina.

	Stran
I. Voljmarjeva rodbina	5
II. Slepí starček	12
III. Kristusova podoba	20
IV. Zaklad	28
V. Važne listine . ,	32
VI. Slovo	37

Leseni križ.

	Stran
I. poglavje	48
II. poglavje	50
III. poglavje	52
IV. poglavje	55
V. poglavje	58
VI. poglavje	61
VII. poglavje	64
VIII. poglavje	70
IX. poglavje	73
X. poglavje	76

